

TOPLUM TANILAMA SÜRECİ

Dr. Öğr. Üyesi Deniz HARPUTLU

Toplum Nedir?

- ▶ Toplumsal ihtiyaçlarını karşılamak için etkileşen,
- ▶ belli bir coğrafi mekanda yaşayan ve
- ▶ ortak bir kültürü paylaşan pek çok sayıdaki insanın oluşturduğu birlikteliğe “toplum” denir

(Sosyolojik tanım)

Toplum Nedir?

- ▶ Aynı toprak parçası üzerinde bir arada yaşayan ve
- ▶ temel çıkarlarını sağlamak için iş birliği yapan insanların tümüdür

(<http://tdkterim.gov.tr/bts/>)

Toplum Nedir?

- ▶ Coğrafi sınırları ve/veya yaygın değerleri ve ilgileri olan,
- ▶ toplum üyelerinin birbirlerini tanıdığı ve etkileşimde bulunduğu
- ▶ özel bir sosyal yapı içerisinde toplum fonksiyonlarını gerçekleştirdiği
- ▶ toplum normları, değerleri ve sosyal kurumlarını oluşturduğu sosyal bir gruptur

(Amerikan Hemşireler Derneği, 1986)

► Toplum örnekleri neler olabilir?

Toplum Nedir?

- ▶ Sağlık hizmetlerinde söz edilen toplum, çoğu kez yalnız belirli coğrafi sınırlar içinde kalan insan topluluğudur, bu da gerçek anlamda bir toplum sayılmaz.
- ▶ Kimi zaman gebe kadınlar, bebekler, beş yaş altındaki çocuklar ya da okul öğrencileri toplumu oluşturabilir.

- ▶ Bu toplumun coğrafik sınırları nedir?
- ▶ Hangi insanlar bu toplumun üyeleridir?
- ▶ Toplumunu oluşturan bireylerin ortak özellikleri nelerdir?

Toplum Tipleri

- ▶ Kentsel toplumlar
- ▶ Kente uzak yerleşim yerlerinde kurulan toplumlar/Varoş toplumları
- ▶ Kırsal toplumlar

(www.graves.k12.ky.us/powerpoints/elementary/ffklyle.ppt –)

Toplum Özellikleri

- ▶ İnsanlar
- ▶ Paylaşılan hedefler, gereksinimler ve değerler
- ▶ Çevre
- ▶ Hizmet sistemleri
- ▶ Sınırlar

İnsan

- ▶ Etkili bir toplum sağlığı planlamak ve uygulayabilmek için toplum bireylerinin;
 - Kültürel ve etnik kökenleri,
 - yaşı,
 - cinsiyet,
 - gelir ve eğitim düzeyleri
- Toplumdaki bireylerin değer, tutum ve inançlarını bilmek gerekir

Temel Karakteristik
zellikler

Paylaşılan hedefler, gereksinimler, değerler

- ▶ Hemşireler;
- ▶ toplumun sağlık gereksinimlerini saptarken,
- ▶ sağlık hedeflerini belirlerken,
- ▶ eylem planları oluştururken toplumla işbirliği içerisinde olmalıdırlar.

Çevre

- ▶ **Fiziksel çevre;** coğrafi konum, iklim, arazi, doğal kaynaklar ve yapısal kuruluşlar (okullar, işyerleri ve evler),
- ▶ **Biyolojik Çevre;** çeşitli bitki, hayvan, bakteri, virüs, toprak, mantar, toksik maddeler, yiyecek ve su kaynakları,
- ▶ **Sosyokültürel çevre;** kültür, değerler, tutumlar ve toplumdaki insanların demografik özellikleri incelenmelidir.

Hizmet Sistemleri

- ▶ Sağlık
- ▶ Sosyal yardım
- ▶ Eğitim
- ▶ Ekonomi
- ▶ Hükümet/yönetim
- ▶ Eğlence
- ▶ Din

Toplum Sınırları

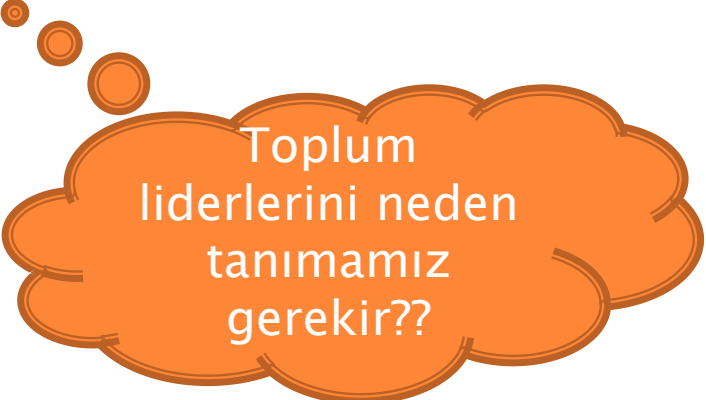
- ▶ Coğrafik sınırlar (dağlar, vadiler ve çöller)
- ▶ Politik sınırlar (kasabalar, şehirler, eyaletler, ülkeler ve milletler)
- ▶ Durumsal sınırlar (ev, okul ve iş)

Toplumda İletişim Örüntüleri

- ▶ **Dikey ilişkiler**, şehir, ulus ve ulusal ilişkiler
- ▶ **Yatay ilişkiler**, insanların, çevre ve sistemlerin ilişkileridir (değer, tutum ve inançlar kuşaktan kuşağa aktarılır)

Toplum Liderleri

- ▶ Toplum liderleri karar vermede etkilidirler
- ▶ **Örnek:** seçimle gelen hükümet görevlileri (belediye başkanı, belediye meclisi, okul yönetimi, yargıçlar)
- ▶ resmi olmayan toplum liderleri (dini liderler ya da toplum kahramanları)

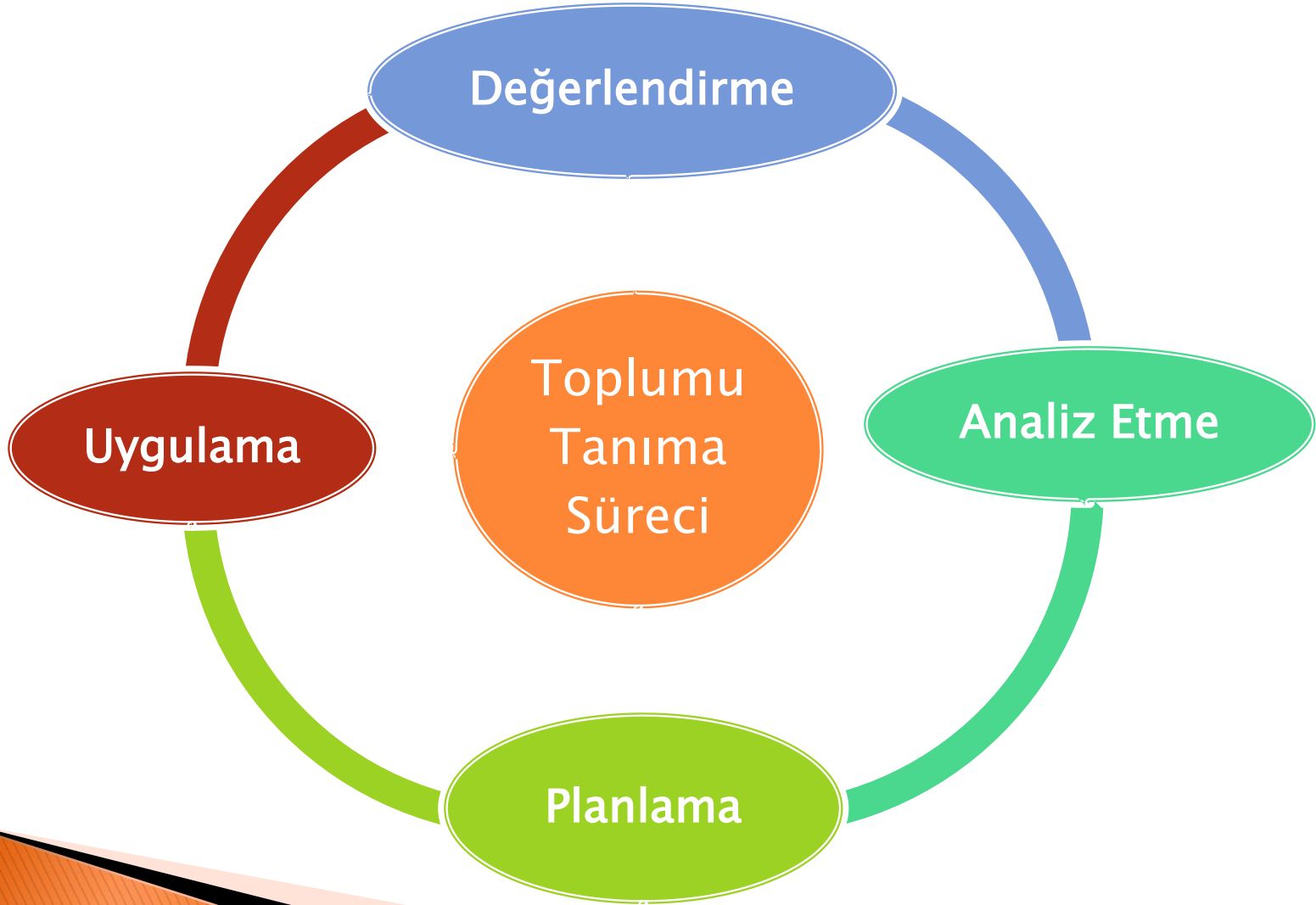

Toplum liderlerini neden tanımamız gerekir??

Toplum Fonksiyonları

- Üretim, dağıtım ve tüketim,
- Sosyallezasyon (kuşaktan kuşağa aktarma),
- Sosyal kontrol (normlar, düzenlemeler ve kurallarla toplum bireylerinin bireylerinin davranışlarını kontrol etme),
- Sosyal katılım (toplum üyeleri için iletişim, sosyal etkileşim ve destek sağlar),
- Karşılıklı destek (insanların birbirine verdikleri destek).

Toplum Tanılama Süreci

Değerlendirme

- ▶ Toplum hakkında bilgi toplama,
- ▶ Toplum hakkında tanımlayıcı bilgiler toplama,
- ▶ Toplumun sağlıkla ilgili eğitim gereksinimlerini belirleme,
- ▶ Toplumun sağlığa ve hastalığa ilişkin bilgi, tutum ve sağlık davranışlarını tanımlama,
- ▶ Bilgileri sistematik olarak gruplama,
- ▶ Değerlendirme süreci toplum bireyleri hakkında bilgi toplama,
- ▶ Sağlık verilerini toplamak için temel istatistik ve demografik yöntemlerini kullanma,
- ▶ Toplumu değerlendirmek için diğer sağlık profesyonelleriyle iş birliği yapma,
- ▶ Toplum liderleri ile görüşmeler yapılır

Analiz Etme

- ▶ Yaygın ve tekrarlayan sağlık problemlerini tanımlama
- ▶ Mevcut toplum problemlerini tanımlama
- ▶ Yardım talep eden ve etmeyen popölasyonların sağlık gereksinimlerini tanımlama

Planlama

- ▶ Müdahale için hizmet önceliklerini belirlemek ve planlamak,
- ▶ Toplum sağlık hizmeti önceliklerini planlamak,
- ▶ Tanımlanan sağlık gereksinimlerini karşılamak için planlamalara toplum liderlerini katmak,
- ▶ Toplum sağlığı planlamalarına toplum bireylerini katma.

Uygulama

- ▶ Toplum için sağlık savunuculuğu yapma,
- ▶ Toplum liderleri ve halk sağliğı çalışanları ile bağışıklama kampanyaları düzenleme,
- ▶ Toplumda hastalıkları nleme programları başlatma ve izleme,
- ▶ Sağlık konuları ile ilgili medya aracılığıyla toplumu eğitme,
- ▶ Toplumda değişim ajanı olarak rol alma,
- ▶ Sürekli sağlık eğitim programları yapmak.

Değerlendirme

- ▶ Sağlık hizmetlerinin kalitesini değerlendirme
- ▶ Hemşirelik müdahalelerine toplumun yanıtlarını değerlendirmek
- ▶ Bir bütün olarak toplum sağlığında hemşirelik uygulamalarının etiklerini değerlendirmek
- ▶ Toplum programlarının hedeflerine ulaşımı değerlendirme

Toplum Değerlendirme

I. Toplumdaki bireyler;

- ▶ Nüfus yoğunluğu
- ▶ Nüfus yapısı
 1. Cinsiyet oranları
 2. Yaş dağılımları
- ▶ Nüfus özellikleri
 1. Hareketlilik
 2. Sosyoekonomik durum
 3. İşsizlik düzeyi
 4. Eğitim düzeyi
 5. Evlilik oranları
 6. Boşanma oranları
 7. Bağımlılık oranı
 8. Doğurganlık oranı
 9. Hanede yaşayan birey sayısı

Toplum Değerlendirme

- ▶ Ölüm Oranları;
 1. Kaba ölüm hızı
 2. Bebek ölüm hızı
 3. Anne ölüm hızı
 4. Yaşa özel ölüm hızı
 5. Ölüm nedenleri
- ▶ Hastalık özellikleri
 1. İnsidans (hastalık)
 2. Prevalans (hastalık)
- ▶ Toplumun tarihi
- ▶ Değer ve normlar
- ▶ Birey ve aile yaşamları
 1. Aile tipleri
 2. Aile başına düşen çocuk sayısı

Toplum Değerlendirme

II. Çevre

1. Fizik çevre

- Doğal kaynaklar
- Coğrafik özellikler
- İklim
- Yollar/ulaşım
- Sınırlar
- Evler

2. Biyolojik çevre

- Su kaynakları
- Hava
- Beslenme özellikleri (kaynaklar, hazırlama)
- Kirleticiler, toksik maddeler, hayvan rezervuarları ya da vektörler
- Bitki örtüsü
- Toplumun özelliği Kırsal mı? Şehirselsel mi?

Toplum Değerlendirme

III. Sistemler

- ▶ Sağlık
 - Koruyucu sağlık hizmetleri
 - Tedavi hizmetleri
 - Uzun dönem bakım hizmetleri
 - Son dönem bakım hizmetleri
- ▶ Özel gruplar için bakım hizmetleri
 1. Okul öncesi
 2. Okul ağı
 3. Yetişkin ve genç
 4. İş sağlığı
 5. Engelli ocuklar için hizmetler
 6. Yaşlı
- ▶ Gönüllü sağlık kuruluşları
- ▶ Sanitasyon hizmetleri
- ▶ Sağlık alışanları
- ▶ Sağlık eğitim uygulamaları
- ▶ Sağlık bakım hizmetleri finansmanı

Toplum Değerlendirme

IV. Sosyal Yardım Sistemleri

V. Eğitim

VI. Ekonomi Sistemi

- Ana endüstri ve işler
- Bankalar ve birikimler
- Ana iş kolları
- Toplumun genel sosyoekonomik düzeyi
- Fakirlik düzeyinin altında yaşayan nüfus oranı
- Emekli popölasyon oranı

Toplum Değerlendirme

VII. Hükümet ve Liderlik

VIII. Eğlence

- Halk
- Özel
- Sıklıkla kullanılan eğlence yerleri
- Sıklıkla yapılan boş vakit aktiviteleri
- Özel gruplar için
 - Yaşlı
 - Engelli bireyler
 - Diğerleri
- Kaynak kullanımı

IX. İletişim dinamikleri

- Toplumun kendi içinde
- Daha geniş toplumlarla ilişkiler
- Özel kaynaklar (tv, radyo ve gazete)

X. Toplumun Veri Kaynakları

Kayıtlar:

- Sağlık durumu kayıtları
- Ölüm oranı kayıtları
- Bildirimi zorunlu hastalık kayıtları
- Risk faktörleri göstergelerinin kayıtları (düşük doğum ağırlıklı bebek doğum oranı, adölesan doğumlar, prenatal bakım, fakirlikle yaşayan çocuk oranı vb)

Diğer sağlık personelleri

Toplum liderleri

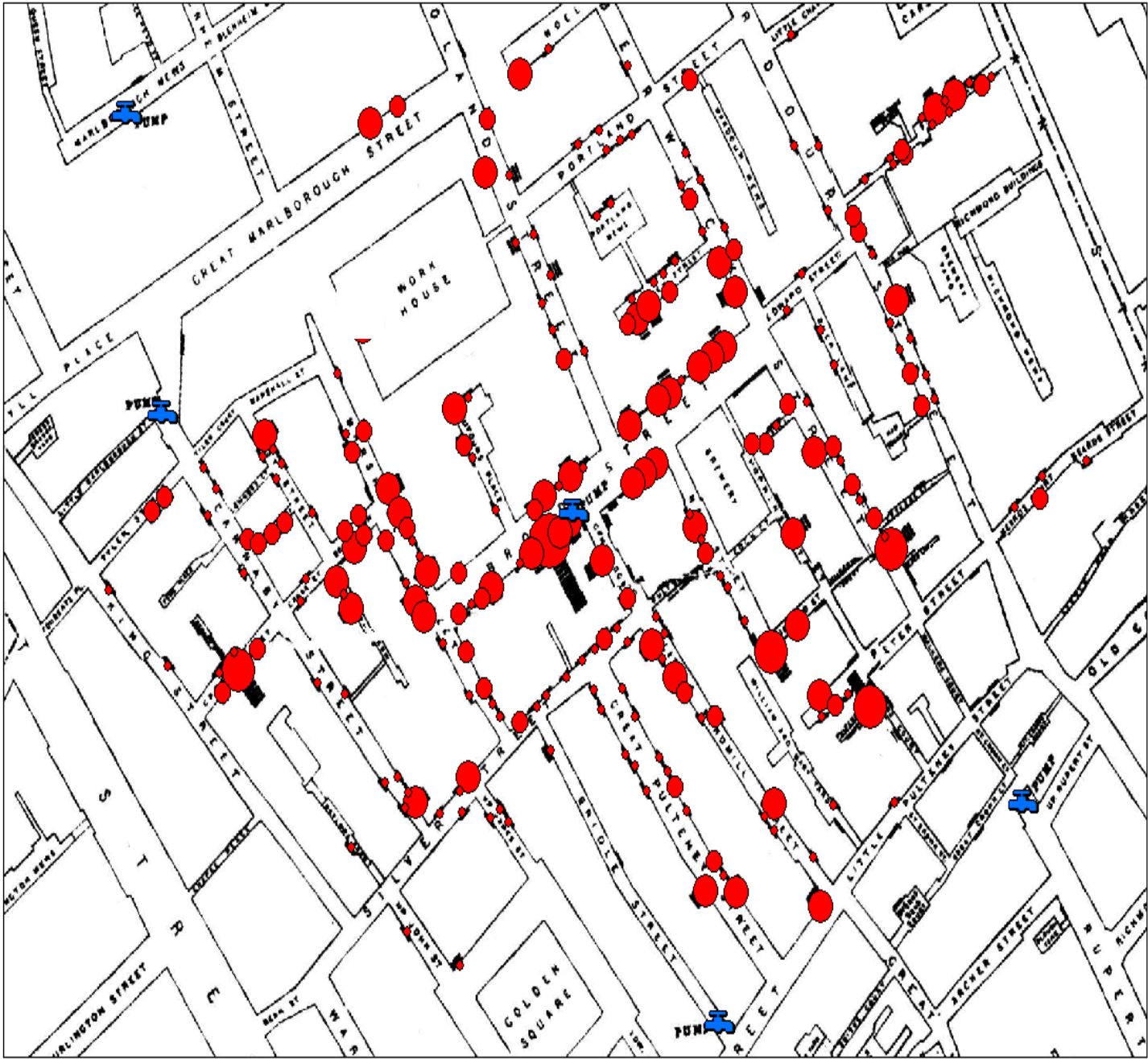
Araştırmacılar

Toplum üyeleri

Gözlemler

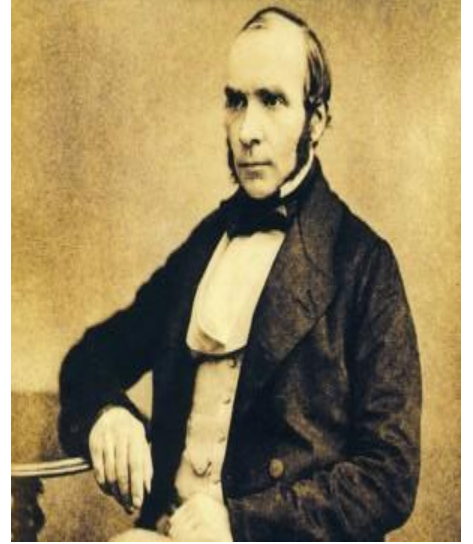
Kroki çizme

Ev ziyaretleri

İlk Epidemiyolojik Gözlem-1

- ▶ Dr John Snow, (1854 Londra–Soho mahallesi)
- ▶ Ülkenin pek çok yerinde sıklıkla kolera salgını görülmekteydi.
- ▶ Bu salgınların en büyüklerinden biri (Soho–31 Ağustos 1854)
- ▶ ilk üç günde 127 kişi hayatını kaybetti.
- ▶ İzleyen bir hafta içinde, bölgede yaşayanların dörtte üçü şehri terk etti
- ▶ 10 Eylül'de ölü sayısı 500'dü.

İlk Epidemiyolojik Gözlem-2

- ▶ O yıllarda, koleranın “*kötü hava*”dan kaynaklandığı düşünülüyordu
- ▶ Önce mahallede yaşayanlarla konuştu, kimlerin hastalandığının envanterini tutmaya başladı.
- ▶ Zamanla, topladığı veriler arttıkça bunları grafik olarak gösterecek bir yol düşünmeye başladı.
- ▶ En sonunda, bugün adının tarihe geçmesini sağlayan meşhur *Soho 1854 Kolera Salgını Haritası*’nı oluşturdu.

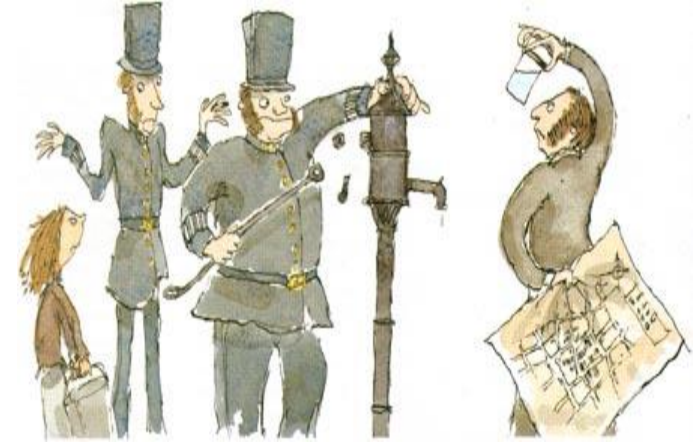

Tanımlama ve Analiz ???

Bu harita, basitçe şehrin sokaklarını ve şehirde bulunan su tulumbalarını gösteren bir haritadır. Dr. John Snow, ölüm vakalarını bu haritaya bir bir işaretlemeye başladığında ilginç bir sonuçla karşılaştı: **Ölüm vakaları bir noktada kümelenmişti.**

İlk Epidemiyolojik Gözlem-3

- ▶ Ölenlerin çoğunluğu, içme suyunu Broad Sokağı köşesinde yer alan su tulumbasından alan evlerde meydana gelmişti.
- ▶ Eldeki tüm veriler, ölümlerin bu tulumba etrafında kümелendiğini gösteriyordu.
- ▶ Bu nedenle önlem olarak, tulumbanın kolunu söktürdü.
- ▶ Salgın tulumbanın kullanılmaz hale gelişinden sonra kısa zaman sonra duruldu

Planlama ve Uygulama ????

